

دوشنبه 24 خرداد 1395 - 09:44

[Seyid Mhmmmd Hseyn hriyarn hyat](#)

.hriyarda Allaha tvkkl etmk vsfedilmz droddir

AranNews- Seyid Mhmmmd Hseyn hriyar 1325 hicri-qmri ilind (.1286-c ilin hrivr ay v m. 1907-ci ilin avqust, yaxud sentyabr ay) Tbriz hrinin ayknar blgsind dnyaya gz amdr. Onun atas Seyid smayl Musvidir, lakin camaat arasnda Hac Miraa Xoknab kimi tanmdr. 1328 hicri qmri ilind (m. 1910) Tbriz Mrut nqilabnn qanl hadislrinin ahidi idi. Atas onu Qquran v Xoknab kndlrin gndrdi. Ustadn uaqlq illri tbit qoynunda kedi. "Heydrbabaya salam" poemas da bu xatirlrdn doulmudur. 1331 hicri ilind (m. 1913) atas Mhmmmd Hseyni thsil almaq n yenidn Tbriz qaytard v o atasnn yannda rb dbiyyatn yrnmy balad. 1332-ci ild (m. 1914) yeni sulu thsil almaq n ittifaq mdrssin daxil olud v hmin ild znn ilk rsmi erini qodu. Mhmmmd Hseyn fransz dilini v dini elmlrini yrnmy balad. O, tsviri incsntin bir nv olan kalliqrafiyan (gzl xtt) da yrnmkdn geri qalmrd. Onun sonradan yazd Quran kitabti bu .tcrbnin smrsidir

yal Mhmmmd Hseynin erlri artq Behct txlls il db jurnalnda ap olunurdu. 1299-cu gn ilinin 13 bhmn aynda (m. 1921-ci ilin fevral ay) ilk df olaraq Tehrana sfr etdi v 1300-c ild (m. 1922) Loman lmlk Crrahn vasitsil Darlfnun mdrssind thsilini davam etdirdi. Mhmmmd Hseyn Tehranda olarkn Behct txllsn bynmir v iki rkt namaz qlr, sonra Hafizin kitab il fal ar .v bundan sonra zn hriyar txllsn gtr

hriyar Tehrana glidiyi ilk gnlnrdn Ustad bulhsn Sba il tan olur, saz (setar) alma v ran .musiqisinin bir ox nvlrini ondan yrnir

Darulfnunda thsil almas il eyni zamanda hriyar dini elmlri yrnmyi d davam etdirir v .Sipahsalar mscidind Seyid Hsn Mdrisin drsin qatlr

gn ilind (m. 1924) Tehranda Ali Tibb Universitetin daxil olur. Bundan sonra onun 1303 kdrli, enili-yoxulu hyat balayr. 1313-c ild (m. 1934) rhiyar Xorasanda olarkn atas Hac Miraa Xoknabi vfat edir. Bunun ardncda hriyar 1314-c ild (m. 1935) Tehrana qaytmal olur. Bundan sonra onun hrti dillr dr v ran corafiyasn ar. hriyar mhartl fars v azri trkcsi il gzl erlr yaradrd. 1329-1330-cu illrd (m. 1950-1951) znn mhur "Heydrbabaya salam" poemasn yazr. Deyilnr gr, bu poema sabiq Sovetlr Birliyi xalqlarnn 90 faizinin dilin trcm v .ap olunub

1331-ci ild (m. 1952) hriyarn anas vfat edir. air bundan bir il sonra Tbriz glir v qohumlar .olan ziz mid Xaliqi xanmla ail qurur. Bu evlilikdn hrzad, Mrym v Hadi adl vlad dnyaya glir 1346-c ild (m. 1967) nsx xtti il Quran yazmaa balayr v onun d bir hissini tamamlayr. .airin farsca erlr divan da bir ne df ap olunmu v drhal qurtarmdr

hriyar 1350-ci ild (m. 1971) yenidn Tehrana gedir v burada dflrl onun sr v zhmtlri .dyrlndirilir

.1354-c ild (m. 1975) air daha bir qm z verir v hyat yolda vfat edir 1357-ci ild (m. 1978) hriyar inqilabla qouldu. 1363-c ilin ordibehit aynda (m. 1984-c ilin .may ay) Tbrizd Ustad hriyar mhtm tqdir olundu

Ustad mrnn son illrini Tehranda yaad. iraza kb Hafizin mqbrsi yaxnlnda yaamaq ists d bu fikrindn dnd v Tbriz getdi. mrnn son gnlr Tehrann Mehr xstxanasnda yataq oldu. Ustad hriyar 18 sentyabr 1988-ci ild Tehrann Mehr xstxanasnda vfat etdi v z vsiyytin gr Tbrizdki .Surxab qbiristanlnda "Mqbrt-ra"da ("airlr mqbrsind") dfn edildi

hriyarn hallar v hyat xatirlri onun erlrind grnr. O erlrd hr nv izah v tbir airin hyat fsansin .yaxndr. Hqiqtn o xatirlrin rya v fsan prdsindn xmas heyifdir

hriyarn erlrinin ni-nzulu (yazlma sbbi) yazlsa, camaatn nzrind onun hr bir qitsisinin dyri .qat-qat ykslr. Amma bununla yana bu erlri mhdud etmk olmaz

hriyarn ilk alovlu eqi vardr v z bu eqi mcazi eq adlandrr. Bu yer krsind hriyar riyir v saflar. Xalqn sev-sev oxuyub, dinldiyi kdrli qzllrinin oxu hmin dvrn (mcazi eqin) yadigardr. Hmin mcazi eq "Zifafi air" qsidind yksln qvsda z yksk hddin atr, irfani v ilahi eq evrilir. Amma airin z tbirinc desk, bir mddt bu mcazi eq lm halnda olmu v hsn-tbit d uzun mddt vlki .surtind onun n telli etmidir. hriyar da el vlki dil il onunla shbt etmidir

Birinci eqdn sonra hriyar hmin yanql v alovlu rkl eqin tbitinin btn tzahrlrin trf sir. Demk olar ki, bu mrhld Movlanann ms Tbrizi, Slahddini v Hisamddini hsn zlin mzhri qrar verdiyi kimi, o da z zvql v bacarql dostlar il eq nrdini uduzur. erd mxatb v hiss yaradann oxu hmin dostlardr. hriyarn dostlar srasnda Ustad Sban, Ustad Niman, Firuzkuhini, Tfizilini, .Sayni, Nigarndni v digr byk xsiyytlri grmk olar

hriyarn uzun v alovlu eqi onun "Mahi sfrkrde", "Tueyi-sfr", "Prvan dr at", "Qoayi-qurub" v "Buyi-pirahn" erlrind izah olunmudur. O eqin n tin zaman "Prto paynde" qsidind byan olub. "Yari qdim", "Xumari bab", "Naleyi nakami", "ahidi pndari", "krin pist xamu", "To be man v digran", "Naleyi-noumidi", "Qurubi Niabur" erlri mxtlif hadislr airin eqindn sz ar. hriyarn digr er v qzllri d z divannda o eqin xatirlrindn danr. O cmlnd "Hala era?", "Dstm be .damnet" v digr erlri mtali etmk ziz oxuculara ruh balayr

hriyarn irfani eqini onun "ntizar", "Cm v tfriq", "Vhi ikar", "Yusif qomgte", "Musafiri Hmdan", "Hrraci eq", "Sazi Sba", "Nayi ban", "ki Mrym", "Do mori behiti", "Molla Mhbbtn .qzllri", "Nusxei-cadu", "airi fsan" v digr qzllrinin arasnda grmk olar

hriyarn eq filmin tamaa etmk n tkc bu bs edr ki, onun pak ryindn sam eq filmlri divan shifsin glsin, gzn dqiq nurunun qarsnda grnsn v ryin indan kesin. Bundan sonra hr n baa .dsn, hriyarn istyidir. hriyarn er dili ox saddir

airin mhrumiyet v nakamlqlar "Gohrfuru", "Nakamiha", "Crsi karivan", "Naleyi-ruh", . "Msnviyi-er", "Hikmt", "Zifafi air", "Srneviti eq" qzllrind byan olub

hriyar uaqlq illrindn mrnn sonuna kimi ac v irin xatirlrini "Hzyani dil", "Heydrbaba", . "Mumiyayi", "fsaneyi-b" erlrind danmdr

hriyar azadfikirli insandr. Hyatn ilk dvrindn yuxu vasitsil hidayt olmudur. Onun uaq .vaxtnda v cavanlq dvrnd grdy iki yuxu mhurdur

Birinci yuxusunu 13 yanda ikn bir qafil il Tbrizdn Tehrana gednd grb. Yolda ilk drg olan Basmnc kndind yuxulayan hriyar yuxusunda grr ki, dalarn zirvlrind byk tbit alrlar v o tbillrin ssi hr trf yaylr. Tbillrin ssi o qdr gcldr ki, z d qorxur. Bu yuxunu onun hrtin v .sonralar daha da mhurlamasna yozmaq olar

hriyar ikinci yuxusunu 19 yanda grr. Bu airin birinci eq dvrnn son alarn yaad dvrdr. hriyar yuxusunda grr ki, Behctabadda (Tehrann imalnda bir mntq) hovuzda z sevgilisi il zr. Birdn sevgilisi suyun altna girir. hriyar da onun ardnca suyun altna girir. Amma onu n qdr axtarsa da tapa bilmir. Hovuzun drinliyind hriyarn lin bir da dr. Suyun zn xdqdan sonra daa baxr. Grr ki, bu el bir parlaq gvhrdir ki, gn kimi iq sar. trafndan ss eidilir v bu ss ona . "gec ra gvhrini tapmsan"-deyir

hriyarn bu yuxusunu da bel yozmaq olar ki, o sevgilisini yaxn mddtd itirck. Bu mvzu "Zifafi air" poemasnda da z ksini tapmdr. El Behctabadda olduu mddtd hriyarda arifan .hal yaranr, bunun nticsind mnvi eq v irfan gvhrini tapr

hriyarn er oxumas da xsusi trzddir. er oxuduqda qafiy, jest v ssin ahngi mvzuya uyun olaraq dyiir, erin hssas yerlrid onun boaz tutulur, glzri yala dolur v dinlyicinin haln

.tamamil dyiir

O er deynd bir qdr xyala dalr, htta z yerindn v halndan xbrsiz olur. Aadak mvzu mnim :mahid etdiyim hallardan bir nmundur

hriyar ham il laqni ksdiy, qapn dost-tanlarn zn balad v otanda tnha qalaraq z airan xyallarnda dald bir zamanda qabaqcadan xbr vermdn onun evin getdim. Grdm, gzlirini yumub, llrini bana qoyub, prian halda ardcl olaraq hzrt liy () tvssl edir. ri keib hriyar silklidim. Dedim ki, bu n vziyytdir? O drindn bir nfs alb mn tkkr edrk dedi: - Mni boulmaqdan qurtardn. Dedim: - Dli olmusanm? Adam da bo v su olmayan quru bir otaqda boularm? hriyar qarsndak kaz gtrb mn verdi. Grdm bir er yazb. Bu er "Drya .sinfoniyas" erinin "Gec fsansi" hisssi idi

hriyarnn dediklri erlr ilhamlardr. Bzn el olur ki, uzun mddt tmsin baxmayaraq bir beyt d er dey bilmir. Bzn d el olur ki, bir gecd el ilahi ilham glir ki, gzl v geni bir sr yaradr. hriyarn ah .srlrindn saylan 400 beytlik "Txti Cmid" sri buna nmundur

hriyarda Allaha tvkkl etmk vsfedilmz drcddir. Mn onunla tanlmn ilk alarndan bu hal onda hiss etmim. O vaxt hriyar bir trfdn eq bhranna gr tibb universitetini trk etmidi, drslrd itirak etmirdi, bir trfdn d atas thsil xrcini gn dr bilmidiyin gr tin vziyyt dmd. Mn deyirdi ki, bu gn lri bizim xrcimiz atmldr. Qabaqcadan yol tyin edirdi. Hmin yolu sona qdr getmmi airin bir ne gn l xrci ona mrcit ednlr trfindn atrd. O dvrnd ox illr ts d mn hl d o hadislrnd heyrt dym. Diqqti kn bu idi ki, mrcit ednlr mxtlif ilrdn tri hriyarn yanna glirdir. Bzn hanssa incsnt iin, hanssa mhartin gr, bzn d he aidiyyat olmayan v tamamil xsi bir msly gr mrcit edirdir. Htta, tibb, xsty ba kmk kimi mslld ondan mslht alrdlar. Bundan da mhm odur ki, .dua almaq n ona mrcit edirdir

hriyarn Allaha mrifti onun "Cilveyi canan", "Munacat", "Drsi mhbbt", "bdiiyyt", "Bali himmt v .eq", "Dr kuyi heyrt", "Qsideyi-tohid", "Raz v niyaz v b" v "li" qzllrind cilvlnib

Vtn sevgisini hriyar "Eydi xun", "Qsayidi mehmani hrivr", "Azrbaycan", "uyunu hrivr", "Txti .Cmid" qzllrind gstrmidir. Bu srlri oxuduqda onun vtn ballnn n qdr drin olmas aq-akar gn r hriyarn n ac xatirsi onun anasnn vfat etmsidir. Bu hadis 1952-ci il iyulun 22-d ba verdi. O gn idard idik. ox fvqald tsirl bu ac xbri mn dedi. Birlikd xstxanaya getdik v anasnn cnazsini thvil aldq. Cnazni Qum hrin aparb, orada dfn etdik. Anasnn lmdn sonra hriyarn .ddy vziyyt "Vay madrm" poemasında z ksini tapb

hriyarn bu yazlanlardan lav sirli trcmeyi-hal da olmur ki, onun bioqrafiyasn yazan mllif n ii tinldirir. Burada airin bzi hallarn xlas v strtl kild rh vermy mcburam. gr sonra mmkn v :mslht olsa geni kild yazacaam

hriyar 1307-1309-cu illrd (m. 1928-1930) doktor Sqfinin tkil etdiy ruh arma mclislrind itirak edirdi. Bu mclislrin izah qzet v jurnallarda ap edilmidir. Sz gedn mclislr hriyar n oxlu kflr olmur v bu kflr airi seyri-sluka kmidir. hriyar 1310-cu ild (m. 1931) Xorasana getdi v 1314-c il (m. 1935) kimi orada da bu mclislr itirak edir, bu fikirlrin ardncı olur. 1314-c ild (m. 1935) Tehrana qaydr v 1319-cu il (m. 1940) kimi bu fikir v mllri daha da brk izlyir. Bel ki, 1319-cu ild (m. 1940) artq drvilik srasna daxil olur, bu mrhlnin seyri-slukunu srl gedir. Bu yolda o qdr irli gedir ki, mridin dsturu il xirq alr v mridin caniini .drclsin yetiir

Bu tklif v vzif uzun mddt hriyar drin dnclr qrq edir. O, bir ne ay heyrt d qalr v seim ed bilmir. Nhayt, bu qrara glir ki, mrid olmaq v byk bir dstni z qanad altna alb, onlara rhrlik etmk, mqsdı ilahi mrift ld etmk, hqiqtlri kf etmk ardncı olan hriyar n ar bir vzifdir v onun istyindn qraq bir idir. Buradadr ki, hriyar Zati hdiyyt snr, gec razi-niyazlarna balayr, mnvi kflr yetiir. znn dediyin gr, ilahi istk onu vliyalarından birinin ruhu il grdr. O mqdds ruh .hriyarn hqiqt v irfan yolundak btn tinliklrini hll edir, anlalmayan mslr onun n kf olur

Bu zmtli feyzi drk etdikdn sonra hriyarn hal v hrkti tamamil dyiir. Bundan sonra artq hriyarn fikir v hallarn anlamaq onun yaxnlar, dost-tanlar, htta mnim n d tinlmidi. El szlr danrd ki, onu baa dmk adi halda mmkn deyildi. hriyarn rftar v hrktlri d szlri il yana drk .edils deyildi v ox qrib idi

Ustad mrnn son illrind Tehranda yaayrd. Amma ox istyirdi ki, iraza gedib Hafizin mqbrsinin yaxnlnda yaasn. Bu istk onun "Ey iraz" v "Dr barqahi Sdi" erlrind z ksini tapb. Amma sonralar bu fikrindn dnd. Tehranda yaamaqdan yorulduu n hara gedcyi bard bir qrara gl bilmirdi. Bir gn mn dedi: "Ola bilsin ki, Xaliqdn xlg sfr edim". Bu mnim o zaman .baa d bilmdiyim szlrnd idi

.Bir gn xbr tutdum ki, o he ks, htta ailsin d bildirmdn Tehrandan Tbriz kb

Seyid Mhmmd Hseyin hriyar 18 sentyabr 1988-ci ild Tehrann Mehr xstxanasnda dnya il vidalad v z vsiyytin gr xalq ktlsinin itirak il Tbrizin Surxab qbiristanlnda "Mqbrt-ra"da .("airlr mqbrsind") dfn edildi